

KÜRESEL TİCARETİN ROTASI DEĞİŞİYOR

Fotoğraflar: Dünya Gazetesi Fotoğraf Arşivi

**ABD'NİN İTHAL ÇELİK VE ALÜMİNYUMA EK GÜMRÜK VERGİSİ
GETİRMESİYLE FİTİLİ ATEŞLENEN İRAN'A AMBARGO İLE
ALEVLENEN TİCARET SAVAŞLARI KÜRESEL TİCARETİN DE
ROTASINI DEĞİŞTİRİYOR. SEVKİYATLAR YENİ GÜZERGÂHLARA
YÖNLENDİRİLİRKEN, ÜLKELER TİCARET ÖNÜNDE DUVARLARIN
YÜKSELMESİYLE DAHA DERİN ENDİŞEYE DÜŞÜYOR.**

ABD'de Trump yönetiminin ithal çelik ve alüminyuma sırasıyla yüzde 25 ve yüzde 10 ek gümrük vergisi getirmesiyle fitili ateşlenen ve İran'a ambargo ile alevlenen ticaret savaşları dünyada endişeye yol açıyor. Kargolar yeni rotalarına yönlendiriliyor; ülkeler, ticaret önünde bariyerler yükseldikçe daha derin endişe içine düşüyor. ABD ve Çin gittikçe kızışan küresel ticaret savaşlarında, soya fasulyesinden domuz eti ve nükleer reaktörlere kadar her şey için tarifeleri yükseltiyor. Savaş alevlenirken liderler geri adım da atmıyor.

Yeni engeller, İran ve Venezuela'ya yönelik daha sert ABD yaptırımları ile birleştirildiğinde, her yıl trilyonlarca dolarlık mal taşıyan ticaret yollarını da tehdit ediyor.

Bu arada küresel metal pazarı, taşları yerinden oynatan düzensizliğe de adapte olmaya çalışıyor.

ABD Başkanı Donald Trump'ın küresel ticarete dengeleri alt üst eden kuralları yeniden belirleme hamleleri, metal piyasalarını büyük belirsizliğe itti. Başta Çin olmak üzere Avrupa Birliği ülkeleri ve Rusya olmak üzere ülkelerin ABD tarife ve yaptırımlarına karşılık vermesiyle kargaşa daha da büyüyecek gibi görünüyor.

İnişli, çıkışlı bir yol izliyor

Bloomberg'de yer alan haberlere göre ABD'de çelik ve alüminyum fiyatları, gümrük tarifeleri nedeniyle üreticilere büyük darbe vuracak seviyelerde yükselişini sürdürüyor.

Dünya genelinde metal fiyatları inişli, çıkışlı bir yol izlerken, bakır ve çinko fiyatları talebin düşeceği kaygısıyla geri çekiliyor. Hisse senedi yatırımcıları şimdiye kadar iyimser kalmayı başarırken, metal yatırımcıları tedirgin.

Bu arada dünya çapında en hızlı büyüyen fosil yakıt piyasası olan doğalgaz sektörü de artan küresel ticaret gerilimlerinden olumsuz etkileniyor. Dünyanın en büyük sıvılaştırılmış doğalgaz (LNG) ihracatçısı olmayı hedefleyen ABD'de Başkan Trump, Pekin'e karşı ticaret konusunda gündün güne sert açıklamalar yapıyor. Avrupa da Rusya'dan gelen doğalgaz boru hattı projesini durdurmaya çalışırken, dünyanın en büyük LNG satıcısı olan Katar'ın satış uygulamaları rekabete aykırı olduğu gerekçesiyle yetkililer tarafından

soruşturuluyor. Geçtiğimiz üç ay boyunca İran'ın ürettiği ham petrolünün günlük 1.4 milyon varilini ithal eden Çin ve Hindistan, Beyaz Saray yönetiminin İran'ın petrol ihracatını sıfıra indirme isteğinde belirleyici rol oynuyor. Asya devleri gittikçe artan ham petrol maliyetlerini de göz ardı edemeyecek pozisyonlardalar. Bu hassas denge ABD'nin özellikle Çin'e yönelik ham petrol ihracatçısı olarak öne çıkmasıyla da karmaşıklaşan bir hikaye...

ABD Başkanı Donald Trump ve ekonomik kurmaylarının son hamleleri önümüzdeki yıllarda küresel emtia ticaretinin izleyeceği rotayı belirleyecek.

Gıda pazarlarında gerginlik tırmandı

Çin'den Meksika'ya kadar olan ülkelerle başlattığı ticaret çatışması gıda pazarlarında gerginliği tırmandırdı ve yakın gelecekte de pek durulacakmış gibi görünmüyor. ABD, küresel tarım ticaretinde ise kilit bir rol oynuyor.

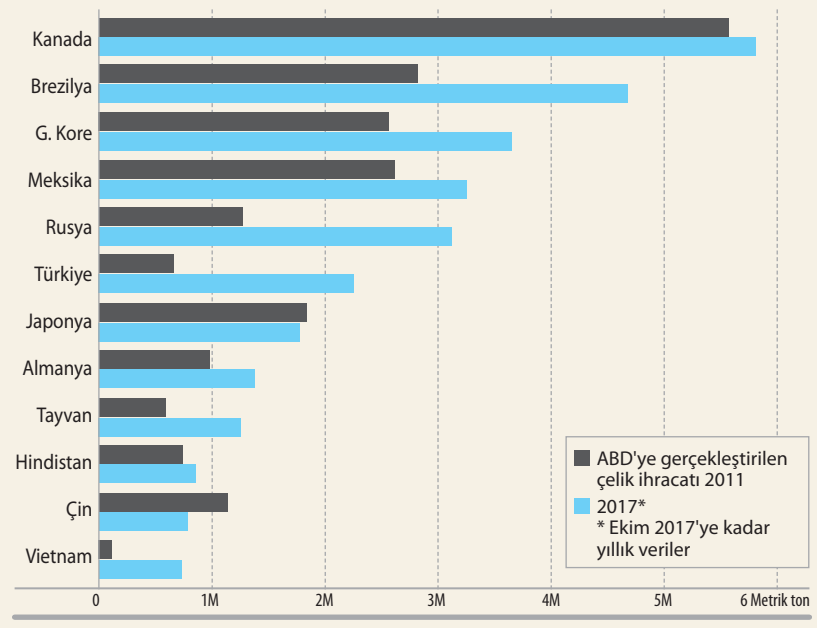
Amerika'da çiftçilere kredi veren Co-Bank'a göre ABD tarımsal ihracatının üçte ikisini ticaretle ilgili anlaşmazlıklar yaşadığı ülkelere gerçekleştiriyor.

Meksika ve Avrupa Birliği, halihazırda Amerikan tarımsal ürünleriyle ilgili bazı ticaret engelleri getirdi.

Metal piyasaları yeni dünya düzensizliğine hazırlanıyor

■ Trump tarifeleri sonrası ABD'ye en çok çelik sevkiyatı yapan ilk 12 ülke

Kaynak: ABD Ticaret Bakanlığı

Çin, ABD'den soya fasulyesi ithalatını da durdurdu. Uzmanlar domuz etinden pamuk ve tahıllara kadar birçok tarımsal emtia akışının rotasını değiştirecek ticaret savaşından en çok ABD'nin olumsuz etkileneceğini öngörüyor.

Savaşın asıl nedeni

ABD ile Çin arasında yaşanan ticaret savaşının arkasındaki en önemli faktörlerden birinin 12 trilyon dolarlık 5G teknoloji yarışını kazanmak olduğu iddia ediliyor. Uzmanlara göre 5G teknolojisi sürücüsüz

araçlardan gelecekteki akıllı şehirlere kadar birçok şeyin belkemiği olarak görülüyor. Amerika ve Çin, 5G'de lider olma ve yeni nesil mobil internette standartları belirlemede kıyasıya bir yarışın içinde bulunuyor. Bazı uzmanlar Pekin yönetiminin, ABD'nin tarife artışına karşılık olarak ABD'den ithal ürünlerine ilave gümrük tarifeleri uygulamasıyla yeniden alevlenen ticaret savaşlarının altında yatan ana neden olarak bu yarış gösteriyor. 5G teknolojisi ABD Başkanı Donald Trump'ın "Amerika'yı yeniden büyük yapma" vaadi ve 2030 yılına kadar Çin'in yapay zekâda (AI) dünya lideri olma isteğinin anahtarı olabilir. IHS Markit verilerine göre, 5G teknolojisinin 2035 yılında küresel olarak 12.3 trilyon dolarlık devasa bir ekonomik çıktı sağlaması bekleniyor.

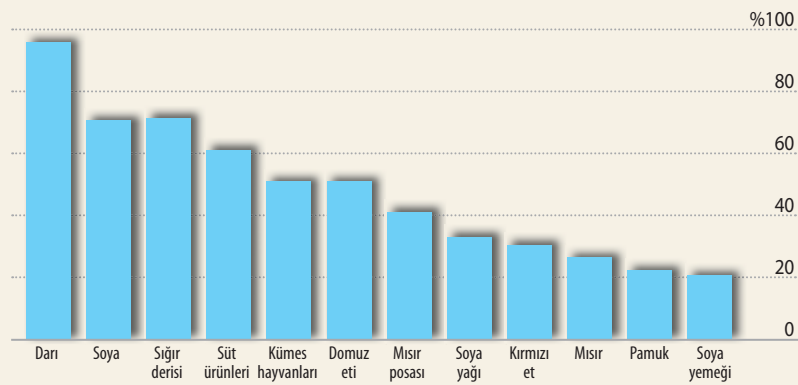
Mobil internette küresel olarak kabul edilmesi gereken standartlar bulunuyor. Standartların kabulü sonrası telekomünikasyon ekipmanları ve mobil araçları üreten şirketler, dünya genelinde 5G teknolojisini yayabilirler. 5G için bazı temel şartlar Aralık ayında kabul edilmişti. Ancak şimdi gerçek yarış, Çinli ZTE ve Huawei gibi telekomünikasyon parçası üreten firmalar ile Nokia ve Ericsson gibi Avrupalı şirketlerin 5G'ye liderlik yapmasıyla devam ediyor. Qualcomm ve Intel gibi ABD'li çip üreticileri de yarışta yer alıyor.

Emtiada alım zamanı geldi mi?

Diğer yandan hammadde fiyatları yılın ikinci çeyreğinde dalgalı bir seyir izledi. Nisan-Haziran döneminde emtia fiyatları yükselme hamleleri yaptı ancak güçlü dolar ve ticaret savaşları söylemlerinin yarattığı belirsizlik ortamı fiyatların beklentilerin altında kalmasına neden oldu. Ancak analistler, yılın ikinci yarısı için daha iyimser tahminlerde bulunuyor. Ticaret savaşının etkilerinin artık fiyatlandırıldığını söyleyen analistlere göre zayıflayan fiyatlar alım fırsatı sunuyor ve önümüzdeki aylarda emtia fiyatlarında yükseliş görülecek.

Yılın ilk yarısında emtia piyasalarında en güçlü performansı Amerikan çeliği, kakao, tomruk, petrol ve buğday fiyatları gösterdi. En zayıf performansını sergileyen ürünler ise şeker paladyum ve ticaret savaşlarının Çin ekonomisi üzerindeki olası etkileri nedeniyle bazı temel metaller oldu. Altın, platin ve gümüş gibi değerli metaller doların baskısını sert bir şekilde hissetti.

ABD tarımsal ürünlerde Çin ve Meksika'ya bağımlı

Kaynak: Rabobank

Yılın geri kalanı için ise iyimser tahminde bulunan Goldman Sachs, emtialar için tavsiyesini 12 ayda yüzde 10 getiri beklentisi ile 'ağırlığını artır' olarak devam ettirdiklerini ve cari zayıflığı alım için bir fırsat olarak gördüklerini bildirdi. Yapılan değerlendirmede, gelişmekte olan piyasalarda talebe ilişkin endişelerin son dönemdeki petrol ve emtia fiyatlarında zayıflığı yönlendirdiğini vurgulayan Goldman Sachs, İran'a yaptırımın ve ek arz aksamalarının hali hazırda petrolde ivmeyi tersine çevirdiğine de dikkat çekti.

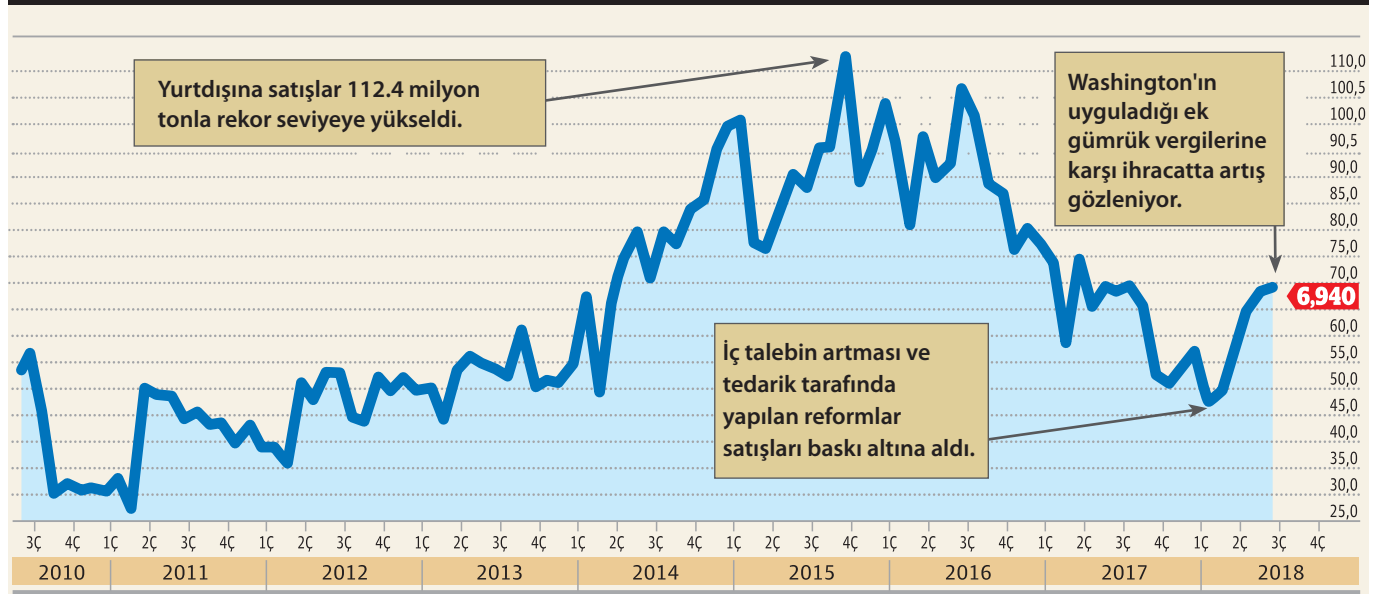
"Metallerde son dönemdeki zayıflıkta birinci etkeninin Çin'in yurt içi piyasasında kredi temin edilebilirliği konusundaki endişeler olduğuna inanıyoruz" ifadelerini kullanan Goldman Sachs, yüksek faiz, artan emtia fiyatları ve güçlü doların bir arada sürdürülebilir olmadıklarını vurguladı. Finans kuruluşu, ABD-Çin ticaret savaşında en çok gündeme gelen tarım ürünlerinden soya fasulyesiyle ilgili olarak da alım tavsiyesi yaptı. Soyanın dokuz yılın en düşük seviyesine geldiğini hatırlatan Goldman, fiyatların yukarı dönmesini bekliyor.

Jeopolitik gerilim azalacak mı?

Hecht Commodity Report'un yazarı Andrew Hecht de yılın üçüncü çeyreğinde jeopolitik gerilimin azalmasının beklendiğini ve bunun fiyatlar üzerinde belirleyici

Çin'in çelik ihracatında son yıllarda gerileme yaşanıyor (milyon ton)

olacağını belirtti. 2018 hasat döneminde üçüncü çeyreğin önemli olduğuna dikkat çeken analist, ikinci çeyrekte uluslararası ticari gelişmelerin belirleyici olduğu tarımsal emtia fiyatında bundan sonra hava koşullarının ve ürün verimliliğinin izleneceğini kaydetti.

Yeni fırsat kapısı Asya'da açıldı

Diğer yandan Çin'de hurda çelik kaçakçılığının önüne geçilmesi için sıkılaştırılan denetimler çelik ihracatına olumsuz yansımaya başladı. Aralarında Çinli çelik devlerinin de bulunduğu birçok çelik ihracatçısının sevkiyatlarında denetimler nedeniyle iptaller ya da aksamalar yaşanıyor. Çin çeliğinden doğan boşluğu doldurmak için Filipinler, Güney Kore gibi ülkelerin alım için Rusya ve Ortadoğu ülkelerine yöneldiği belirtiliyor. Bu durumun, Asya pazarında Türkiye'nin rekabet avantajını korumasına da yardımcı olacağı ifade ediliyor.

ABD'nin ithal çelik ve alüminyuma yüzde 25 ve 10 ek gümrük vergisi açıklaması çelik piyasasında yeni bir pay kapma savaşına yol açtı. Çelik üreticileri, ABD pazarında Çin çeliğinden doğabilecek boşluğu doldurmaya çalışırken bir başka fırsat da Asya pazarında ortaya çıkıyor. Çin'in yıllardır eleştirilen çelikte yüklü vergi iadelerinden kaynaklanan yolsuzlukları ve kaçakçılıklara yönelik denetimlere sıkılaştırılıyor. Aralarında Çinli çelik devlerinin de bulunduğu birçok çelik ihracatçısının sevkiyatlarında denetimler nedeniyle iptaller ya da aksamalar yaşanıyor. Çünkü gemilerin şu an sevkiyat formunda yanıtlaması gereken soru sayısı 40 iken, söz konusu tarihten itibaren 100'ün üzerinde kriteri yerine getirmeleri gerekecek. Sektör yetkilileri, Çin'den doğan boşluğu kapatmak için Filipinler, Güney Kore gibi ülkelerin alım için Rusya ve Ortadoğu'daki ülkelere yönelmeye başladığını aktarıyor. Vietnam'ın da ABD'nin Çin çeliğine koyduğu gümrük vergilerinden kaçınmak için Çin çeliği ithalatını durmayı planladığı belirtiliyor.

2.8 milyar dolar vergi iadesi ödedi

Dünyanın en büyük çelik üreticisi Çin deniz aşırı piyasalara yüksek kalite çelik satan ihracatçıya büyük vergi kolaylıkları getiriyor ve milyarlarca dolarlık vergi iadesi ödüyor. Devlet desteği alan Çin çeliğinin dünyayı istila etmesi birçok ülkenin

Türkiye'nin Asya ülkelerine ihracatı (ton)

	2017 ilk 6 ay	2018 ilk 6 ay
Malezya	107.247	157.279
Hindistan	38.874	39.400
Pakistan	8.635	9.982
Güney Kore	4.792	4.191
Bangladeş	306	3.137
Çin	1.882	2.559
Sri Lanka	1.346	2.456
Tayvan	22.259	2.292
Endonezya	69.332	977

Çin'in çelik ihrac ettiği Asya ülkelerinde payı (%)

	2016 yılı	2017 yılı
Güney Kore	60.4	58.0
Vietnam	65.3	53.3
Filipinler	87.3	54.8
Tayland	34.8	22.4
Endonezya	47.5	27.4
Hindistan	34.7	30.2
Pakistan	88.0	69.0
Malezya	38.4	26.4
Japonya	31.5	27.9

tepkisini çekiyordu. Ancak bu sistem kötüye kullanıldı.

Çin'de çok sayıda şirket yüklü vergi iadelerinden faydalanmak amacıyla düşük kaliteli ürünleri bile yüksek kalite etiketiyle yurtdışına satıyor. Bazı ihracatçılar kromiyum gibi elementlerin çok az eklendiği ürünleri içine bile yüzde 5-13 aralığında vergi iadesi talebinde bulundu. Alaşım çelik ihracat hacmine göre yapılan hesaplamalara göre Pekin yönetimi 2017'de 2.8 milyar dolarlık vergi iadesi gerçekleştirdi.

Bunun üzerine Çin son birkaç yıldır çelik ihracatına yönelik denetimlerini artırıyor. Bu da özellikle alaşım çelik ihracatında gerilemeye yol açıyor. 2015 yılında 112.4 milyon ton olan Çin'in çelik ihracatı geçtiğimiz yıl 75.4 milyon tona indi.

Asya ve Avrupa'da üretim frene bastı

Bu arada dünyanın en büyük iki ekonomisi ABD ve Çin arasında yaşanan ticaret savaşı küresel ekonomiye şok dalgaları yaymaya başladı.

Dünyaya hakim olmaya başlayan korumacı politikalar küresel üretimin frene basmasına neden oldu. Hem Asya hem de Avrupa'dan gelen imalat verileri ticaret savaşları nedeniyle fabrikalarda çarkların yavaşladığına işaret ediyor. Analistler, durumun daha da kötüleşebileceği uyarısı yapıyor.

► Çin'de açıklanan imalat PMI verisi ve diğer veriler beklenti altında kalarak Çin ekonomisinde nispeten soğumaya işaret etti. Çin'de resmi satın alma yöneticileri imalat endeksi (PMI), Temmuz ayında ABD ile olan ticarete ilişkin anlaşmazlığın etkisiyle geriledi. Ülkede imalat verisi temmuz ayında 51.5'ten 51.2 seviyesine geriledi. İmalat dışı PMI verisi bir önceki ay kaydedilen 55 seviyesinden 54'e geriledi ve son 8 ayın en düşük hızına indi.

Asya'da üreticilerin morali bozuk

► Avustralya, Japonya, Malezya, Vietnam ve Tayvan'da da PMI verisi geriledi.

► Güney Kore'nin ihracatı da beklentilerin altında kaldı. Rusya'da imalat sanayi PMI, Temmuz'da bir önceki aya göre 1,4 puan gerileyerek 48.1 puana düştü.

► Rusya'da ekonomi araştırma kuruluşu Markit Haziran'da 49.5 seviyesinde olan PMI verisinin, ay 48.1 puana düştüğünü bildirdi. Markit Ekonomisti Sian Jones, ko-

nuya ilişkin değerlendirmesinde, "Veriler, Rusya'da imalat sektöründeki gerilemenin devam ettiğini gösteriyor. Ülkedeki imalat sanayi Nisan 2016'dan beri gösterdiği yükselişe rağmen üretim ve yeni siparişlerdeki düşüş nedeniyle iki ay üst üste geriledi" ifadelerini kullandı.

Euro Bölgesi'nde de zayıf kaldı

► Euro Bölgesi'nde imalat sanayi Satınalma Yöneticileri Endeksi (PMI), Temmuz'da hafif toparlanarak 55.1 puana çıkmasına karşın düşük seviyelerde kalmaya devam etti. Ekonomi araştırma kuruluşu IHS Markit Economics'in nihai verilerine göre, imalat sanayi PMI, Haziran'da kaydedilen son 18 ayın en düşük seviyesi olan 54.9 puandan temmuzda hafif toparlanarak 55.1

puana çıktı. Endeks, 2017'nin sonundaki rekor seviyenin 5 puan altında kaldı. Temmuz ayı PMI verisi, Euro Bölgesi imalat sektörü performansının üçüncü çeyrek başında azalmaya devam ettiğine işaret etti.

► İngiltere'de imalat sektörünün son iki yılın en kötü dönemden geçtiği belirtiliyor. Temmuz'da PMI, 54.0 ile 2016 yılından bu yana ikinci en kötü seviyeye indi.

Daha kötüsü gelebilir mi?

IHS Markit Economics Başekonomisti Chris Williamson, konuya ilişkin değerlendirmesinde, "PMI'deki marjinal artış, 1.5 yıldan daha uzun bir süre için ikinci en zayıf seviye olduğu için çok memnun etmedi" ifadesini kullandı. Williamson, daha olumsuz bir durum oluşabileceğini belirterek,

"Geçtiğimiz iki ay, 2016 sonundan bu yana fabrika çıktı büyümesindeki en bastırılmış dönemi gördü. Daha da kötüsü gelebilir" değerlendirmesinde bulundu.

ABD, Çin'e karşı kritik vergi adımını attı

Öte yandan ABD yönetimi yaklaşık 200 milyar dolar değerindeki Çin menşeli ürünlere uygulanacak gümrük vergisi oranını yüzde 10'dan yüzde 25'e yükseltti.

ABD Ticaret Temsilcisi Robert Lighthizer, yaptığı açıklamada, Başkan Donald Trump'ın Çin'e misillemeler nedeniyle getirilecek yüzde 10'luk tarife oranının yüzde 25'e çıkarılması direktifi verdiğini bildirdi.

Yaklaşık 200 milyar dolarlık ürünü etkileyecek bu talimatı yerine getireceğini

belirten Lighthizer, şunları kaydetti:

"Başkan Trump bana 18 Haziran'da Çin'in ABD ürünlerine misilleme tarifeler getirmek suretiyle Amerikalı işçilere, çiftçilere ve şirketlere daha fazla zarar vermesine cevaben yüzde 10 oranında gümrük vergisi getirilecek 200 milyar dolar değerindeki Çin ürünlerini belirleme direktifi verdi. Bu süreci 10 Temmuz'da başlattım. Başkan Trump, öngörülen tarife oranını yüzde 10'dan yüzde 25'e yükseltmeyi değerlendirmem yönünde talimat verdi. Yüzde 25'lik tarife oranı, 10 Temmuz'da açıklanan ürünlere uygulanacaktır."

5 bin ürünü etkiliyor

ABD Ticaret Temsilciliği'nin (USTR), Trump'ın 18 Haziran'da verdiği talimat doğ-

rultusunda hazırladığı 5 bin Çin menşeli ürünün bulunduğu listede deniz mahsullerinden spor eldivenine, doğal ve kimyasal minerallerden sebze-meyvelere, tütün mamullerinden otomobil lastiğine kadar pek çok çeşitte ürün yer alıyor.

Trump yönetiminin, bu adımı tıkanan müzakerelerin yeniden başlaması için Pekin hükümetine yönelik baskıyı artırmak için aldığı belirtiliyor.

Bu arada, USTR tarife oranındaki artış nedeniyle kamuoyuna verilen yorum süresinin 30 Ağustos'tan 5 Eylül'e uzatıldığını bildirdi. Bu süreç, Amerikalı şirketlere söz konusu tarifelerin, faaliyetlerini nasıl etkileyeceğini USTR'ye aktarma imkanı veriyor. Şirketlerin yaptıkları yorumlar haklı bulunursa USTR açıkladığı ürün listesinde değişiklik yapabiliyor.

ABD-Çin ticaret savaşının gelişimi

ABD ile Çin arasında bir ticaret savaşının başlangıcı olarak görülen gelişmeler, Trump yönetiminin 23 Mart'ta ithal çelik ve alüminyuma sırasıyla yüzde 25 ve yüzde 10 ek gümrük vergisi getirmesiyle başladı.

Çin, Washington'ın çelik ve alüminyum ürünlerine yönelik ek gümrük vergilerine cevaben nisan başında ABD menşeli 128 ürüne yüzde 15 ila yüzde 25 arasında değişen tarifeler getirdi.

ABD yönetimi, ayrıca Çin'in, Amerikalı şirketlerin teknolojilerini ve fikri mülkiyetlerini ele geçirmeye yönelik usulsüz faaliyetleri gerekçesiyle 50 milyar değerindeki bini aşkın Çin menşeli ürüne iki aşamalı olarak yüzde 25 ek gümrük vergisi getireceğini açıkladı.

Pekin yönetiminin, ABD'nin sadece Çin'i hedef alan bu hamlesine tepkisi gecikmedi. Çin Ticaret Bakanlığı, bu karara cevaben ABD'den ithal edilen 50 milyar dolar tutarındaki 659 ürüne yüzde 25 gümrük vergisi getirileceğini bildirdi.

ABD Başkanı Donald Trump, 18 Haziran'da Çin'in daha önce açıkladığı tarifelere misillemeyle karşılık vermesi halinde 200 milyar dolar değerindeki ürünlere de yüzde 10 gümrük vergisi uygulanması talimatını verdi.

Takvimler 6 Temmuz'u gösterdiğinde, ABD yönetimi Çin'den ithal edilen 34 milyar dolar değerindeki 800'den fazla ürüne yüzde 25 ek gümrük vergisi uygulamaya resmen başladı.